

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Matemaattis-luonnontieteellinen		Laitos – Institution Ekologian ja systematiikan laitos, systemaattisen biologian osasto	
Tekijä – Författare Nisula Kirsi Katriina			
Työn nimi – Arbetets titel Mustamaan saaren kasvillisuus ja kasvisto			
Oppiaine – Läroämne Systemaattis-ekologinen kasvitiede			
Työn laji – Arbetets art Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum Marraskuu 2000	Sivumäärä – Sidoantal 84+11
Tiivistelmä – Referat <p>Mustamaa on puolustusvoimille kuuluva noin 121 hehtaarin laajuinen saari Virolahden kunnassa itäisellä Suomenlahdella. Saari sijaitsee väli- ja ulkosaariston rajoilla. Työssä kartoitettiin saaren putkilokasvilajisto ja kasvillisuustyypit. Työ tehtiin Puolustusministeriön toimeksiannosta. Kasviston ja kasvillisuuden kartoituksen lisäksi saaren omistaja toivoi lyhyttä ohjeistoa saaren kasvillisuuden ja muunkin luonnon suojelemisesta.</p> <p>Saari jaettiin 108:aan maastossa mahdollisimman selvästi toisistaan erottuvaan kasvillisuuskuvioon ilmakuvan ja matsätaloukseen avulla sekä maastossa retkeilemällä. Kunkin kuvion kasvillisuustyyppi määritettiin. Näillä kasvillisuuskuvioilla kasvavista putkilokasveista tehtiin lajilistat. Jokaisen lajin runsaus kullakin kasvillisuuskuvioilla arvioitiin kolmiasteikolla (niukka – kohtalaisen runsas – runsas). Saarella esiintyvillä lajeilla laskettiin seitsenasteikon hyvin harvinainen – harvinainen – melko harvinainen – siellä täällä – melko yleinen – yleinen – hyvin yleinen mukainen yleisyysarvo koko saarella.</p> <p>Saaren rantoja hallitsevat pohjoisen ja koillisen puolelta loivat sekä etelän ja lännen puolelta jyrkät kalliot sekä runsaat lohkareikot. Itärannalla on yksi laajempi hiekkainen alue, Itähiekkä. Kivikkoihin ja lohkareikkoihin on suojaisemmilla paikoilla syntynyt pienialaisia lohkareisia rantaniittyjä. Näiden niitty laikkujen kasvillisuus kuuluu saaren luontaisista kasvillisuustyypeistä monilajisimpiin. Muiden rantatyyppien kasvillisuus on lajiköyhempää ja aukkoisempaa.</p> <p>Saaren sisäosat ovat metsäisiä. Myös kalliopaljastumia on runsaasti. Sisäosien metsien kasvillisuudessa meren vaikutus ei juurikaan näy. Metsät ovat suurimmassa osassa saarta jollain tavoin olleet metsänhoidollisten toimenpiteiden kohteena. Parin viime vuosikymmenen aikana metsää on hakattu kuitenkin hyvin vähän, lähinnä vain saaren pohjoisosista polttopuuksi. Arvokkaimpia metsäalueita korkean ikänsä takia saarella ovat sen länsi- ja lounaisosien vanhat, harvat kalliomänniköt ja kanervatyypin kuivat kangasmetsät. Nämä metsät ovat paikoin saaneet kehittyä luontaisesti pitkälti toistasataa vuotta. Kalliot ovat paljon karuja ja vähälajisia jäkäläkallioita. Kallioisilla linnoituskedoilla ihmisen toiminta on lisännyt lajimäärää. Siellä täällä saarella on pieniä suoloaikkuja. Pohjoisosissa saarta on myös muutama pienialainen lehtometsikkö.</p> <p>Saaren pohjoiskärjen vanha kyläalue poikkeaa lajistoltaan selvästi muusta saaresta. Siellä kasvaa useita vanhoja, villiintyneitä hyöty- ja koristekasvilajeja sekä muun muassa sotajoukkojen, heinäsiemenen tai eläinten rehun mukana levinneitä kulttuurinseuralaislajeja. Näillä alueilla lajimäärä on hyvin korkea saaren luontaisiin kasvillisuustyyppihin verrattuna.</p> <p>Kyläalueen kuivilla kedoilla ja toisaalta myös linnoitteiden ympäristön kallioilla ja kedoilla viihtyvät monet saaren kasviston arvokkaimmista edustajista kuten keltakynsimö (<i>Draba nemorosa</i>), ketotuulenlento (<i>Filago arvensis</i>) ja ahonoidanlukko (<i>Botrychium multifidum</i>). Toisaalta erityishuomiota ansaitsevia lajeja kasvaa myös rannoilla. Hiekkarantojen lajeista tällainen on morsinko (<i>Isatis tinctoria</i>), rantojen niitty laikkuilla taas merenrantavieras (<i>Cuscuta europaea</i> ssp. <i>halophyta</i>). Saaren rantalouhikossa kasvaa myös eteläisen Suomen saaristossa harvinainen hamaaleppä (<i>Alnus incana</i>).</p> <p>Suurin uhka saaren kasvillisuudelle ihmisen taholta on intensiivinen toiminta kulutusherkillä, ohutmaannoksisilla keto- ja kallioalueilla. Erityisesti saarella kasvavien harvinaisten ja arvokkaiden lajien kasvupaikoilla voimakasta kulutusta olisi vältettävä. Kohtuullinen kulutus voi toisaalta olla jopa välttämätöntä kulttuurinseuralaislajiston säilymiseksi. Saaren metsistä etenkin vanhat kalliomänniköt ja kuivat kangasmetsät sekä pohjoisosan harvat lehtoalueet olisi säilytettävä luonnontilaisina.</p>			
Avainsanat - Nyckelord Saaristokasvillisuus, itäinen Suomenlahti, Virolahti, puolustusvoimat, tulokaslajit			
Säilytyspaikka - Förvaringställe Kasvitieteen kirjasto			
Muita tietoja			